

Мр Владан Вуклиш, архивист, историчар
Архив Републике Српске, Бањалука

In Memoriam: Мирослав Јовановић (1962–2014)¹

У сриједу, 8. јануара 2014. године, преминуо је у Бајиној Башти проф. др Мирослав Јовановић. Ова вијест стигла је до нас као шок који нас је обузео са невјерицом и дубоком тугом. Мирослав Јовановић рођен је 1. маја 1962. године у Београду. Када нас је напустио, пунио је своју 52. годину живота.

Његова биографија је прича о сјајном професионалном успону. Основну и средњу школу завршио је у Београду. Дипломирао је 1988. године на Одјељењу за историју Филозофског факултета у Београду. Магистрирао је 1993. године на истом факултету, на Катедри за општу савремену историју, одбранивши рад „Досељавање руских избеглица у Краљевину СХС 1921–1924“. На тој катедри је и докторирао 2001. године на тему „Руска емиграција на Балкану 1920–1940“. Његову радну етику и научну вриједност препознао је Андреј Митровић (1937–2012), историчар, тадашњи шеф катедре, који је већ 1989. године Мирослава Јовановића запослио као асистента-приправника, а од 1993. године као асистента. Нешто касније, 2001. године, Јовановић је изабран у звање доцента, затим 2007. у звање ванредног професора, да би 2012. године постао редовни професор.

Када је средином те године преминуо Андреј Митровић, његов одлазак је професор Милан Ристовић, близак пријатељ, колега и сарадник Мирослава Јовановића, означио као „дубоку празнину у нашем ионако осиромашеном и изнуреном научном и културном животу“. Нико није могао да зна да ће се неколико мјесеци касније та дубина још више урушити, проширити и продубити, и да ће бити испуњена оном тешком тугом која долази са изненадном смрћу људи чији се животни стаж још није приближио природно прихватљивијој тачки. Штавише, када смо изгубили Мирослава Јовановића, изгубили смо једног од

¹ *Гласник удружења архивских радника Републике српске*, година VI, број 6, 2014, стр. 625–627.

наших најбољих историчара средње генерације, и тај губитак је утолико већи уколико дијелите увјерење како је вријеме професора Јовановића, поврх сјајних научних резултата, тек требало да дође.

Мирослав Јовановић објавио је велики број монографија, расправа и других текстова, међу којима бих издвојио књиге *Досељавање руских избеглица у Краљевину СХС 1919–1924* (1996), *Језик и друштвена историја: друштвеноисторијски оквири полемике о српском књижевном језику* (2002), *Србија 1804–2004: три виђења или позив на дијалог* (2005, са Дубравком Стојановић и Љубодрагом Димићем), *Руска емиграција на Балкану 1920–1940* (2005, руско издање 2006), *Криза историје: српска историографија и друштвени изазови краја 20. и почетка 21. века* (2009, са Радивојем Радићем) и *Срби и Руси 12–21. век: историја односа* (2012). Радио је као приређивач и уредник у више десетина пројеката. Поред историје руске емиграције на Балкану, бавио се питањима српско-руских односа, проблематиком стварања српског књижевног језика, историјом друштва и приватног живота, војног санитета, большевизма, стаљинизма и другим темама. Био је један од ријетких историчара на простору бивше Југославије који се ухватио у коштац са историјом историографије и проблематиком историјске теорије. Његови текстови о кризи историје и декаденцији наше историјске свијести риједак су примјер директног и потпуно јасног покушаја да се као струка отргнемо из теоријске пасивности и освијестимо сопствене унутрашње блокаде. У том настојању, увијек је бранио највише научне вриједности. Био је нетрпелив према ономе што је називао кафанском и естрадном историјом. Продор његовог гласа у јавни простор била је једна од ријетких прилика да се чује сталожен и приземан, али виспрен, живахан и емотиван тон научнокритичког мишљења, тако слабо заступљеног у јавном животу. Поред инсистирања на темељном и квалитетном извршавању научних задаћа, пред себе и друге постављао је кредо људске и струковне етичности. За њега, наука је била етична у сваком погледу, или није била наука.

Мирослав Јовановић, поред рада на београдској катедри, држао је предавања и у Москви, Софији, Новом Саду и Бањој Луци. Био је управник Центра за руске студије и Центра за савремену историју Балкана у Београду. Један је од оснивача Удружења за друштвену историју у Београду и покретача часописа *Годишњак за друштвену историју*. Био је сарадник и члан редакција више научних часописа. Био је први шеф историјског одјељења на Андрићевом институту у Вишеграду. Био је и предсједник Управног одбора Архива Србије. Сарађивао је са многим научним радницима, професорима и студентима. Многима је био ментор. Велики дио свог времена несебично је посвећивао напретку других, посебно својих студената. Рећи за њега да је био велики радник звучи скоро неадекватно. У ствари, он је урадио више за 25 година него многи за два живота. Како је испричао његов пријатељ и колега Мирослав Перишић, због чињенице

да је рођен првог маја, шалили су се како му је предодређено да ради више од других. У тој шали, било је много истине. У данима када је отишао, био је у пуном полету, са мноштвом пројеката, идеја, истраживачких путовања и много рада.

Мирослав Јовановић је дошао у Бању Луку као гостујући професор на Катедри за савремену историју Филозофског факултета. Упознао сам га као члана комисије када сам у јануару 2013. године бранио свој магистарски рад. То је био почетак нечега што сада желим назвати пријатељством. Након тога, виђали смо се готово сваки пут када је долазио у наш град. Волио је да се састаје са својим млађим бањалучким колегама. Проводили смо заједничке сате уз дугачке и живе разговоре. Најчешће смо користили прилику да разговарамо о струци, јер смо знали да уз Мирослава можемо у сваком погледу да напредујемо. Он је, уосталом, то и желио. Своју намјеру је доказивао тако што нас је укључивао у научне пројекте, дијелио савјете и помагао како год је могао. Користећи своје радом стечене позиције, старао се о нашој професионалној будућности, што је у овим тешким временима једна велика привилегија и једно неизмјерно охрабрење.

Видјели смо га непуне двије седмице прије изненадне смрти. Правили смо планове за будућност и надали се скором виђењу, које никада није дошло.

Опростио сам се од Мирослава једне сунчане јануарске суботе, заједно са његовом породицом, многим пријатељима и колегама. Сахрањен је на гробљу Лешће у Београду. Иза себе је оставио супругу и малољетног сина.

Збогом, драги професоре. Никада те нећемо заборавити.